

פרשת שלח לך

וראיתם אותו (טו, לט)

הנה רשב"י למד מכאן (במנחות מג): וראיתם אותו "פרט לכסות לילה". וכ"פ הפוסקים. וכ"כ השו"ע (סימן יח). אך הנה נחלקו הראשונים בפירוש הדבר כי הרמב"ם מפרש שאין הדבר תלוי בבגד אם שייך ליום או ללילה אלא הכל תלוי בזמן, שכל מה שלובש "ביום" חייב ומה שלובש "בלילה" פטור. ואילו לדעת הרא"ש, תלוי הדבר ב"כסות", שאם הכסות מיוחדת ללילה פטור אפילו הוא לובשו ביום, ואם מיוחד ליום חייב אפילו לובשו בלילה. והובאו הדברים בטור וש"ע (סימן יח)

. נמצא לפי"ז כי הטליתות שאנחנו רגילים ללובשם, שהם כסות של יום (ע' בבית יוסף שם), א"כ לפי הרמב"ם אי אפשר לברך עליהם בעוד לילה אלא עד שיגיע זמנו. וכך מנהג העולם. הגם שלפי הרא"ש כסות כזה חייב בלילה ולדעתו יהיה אפשר לברך בלילה (וע' בבית יוסף שם שדחה דברי מהרי"א), אעפ"כ המנהג כיום כהרמב"ם.

ולכן בליל שבועות והושענא רבה נזהרים לבלתי להקדים לברך אלא עד שיגיע הזמן.

ואימתי הזמן, הנה בשו"ע (סימן יח ס"ג) כתב שזמנו בשחר "משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה". וכתבו אחרונים (ע' בכה"ח שם אות חי) שאין ברור הזמן. אלא שמנהג ירושלים לשער שהוא "שעה אחת" קודם צאת גוף השמש על הארץ.

והנה בליל שבועות והושענא רבה או ביוה"כ למתפללים בנץ החמה, אנחנו רואים שנעשים אגודות אגודות, שיש מחכים עד ארבעים דקות קודם הנץ, ויש חמשים דקות, וכאילו אין הדבר ברור להם. ואולי אין זה טוב להיות מחולקים.

אבל נראה שדי להמתין עד ששים דקות או עד חמשים דקות קודם הנץ. והטעם לכך י"ל שהרי יש סברא שזמן ציצית הוא בעמוד השחר, וכמ"ש המרדכי והביאו מרן הב"י וכתב בשמו "דכן עמא דבר". והרי עמוד השחר הוא יותר משעה קודם הנץ (ובפרט בקיץ לפי שעות זמניות). וא"כ לשיטה זו אפשר בשופי להתעטף בברכה שעה אחת (ששים דקות) לפני הנץ החמה.

ועוד הלא כתבנו שלפי שיטת הרא"ש הכל תלוי בכסות, וא"כ אפילו בלילה אפשר לברך לדעתו, ואע"פ שאין נוהגים אלא כהרמב"ם, מ"מ הרי כלל גדול למדנו מרן הב"י (סימן תפט) שאפשר לעשות ספק ספיקא ולברך. ע"ש. וא"כ גם בענינו יש לנו "ספק ספיקא": והוא שמא מעמוד השחר אפשר לברך על הטלית. ואם תמצי לומר שהזמן הוא משיכיר בין תכלת ללבן שהוא אולי חמשים דקות קודם, אך שמא כסברת הרא"ש דכסות יום מברך בלילה, ולכן אפשר לברך, ובכך להקדים למצוה ולהרויח אותה. וה' יזכנו לקיים מצות ציצית בשלימות.

מקור: הרב אלעזר רז שליט"א